

Man gik derefter til:

Første Behandling af Forslag til Lov om Anlæg af Mergelbaner m. v.

(Lovforslaget findes i Tillæg C. Sp. 443).

Lovforslaget sættes til Forhandling.

Ministeren for offentlige Arbejder (*Hassing Jørgensen*): Under Behandlingen af et Lovforslag i Rigsdagssamlingen 1915—16 om Anlæg af nye Privatbaner og Statsbaner foretog det derom nedsatte Folketingsudvalg en Rejse til Vestjylland for at tage Forholdene dér i Øjesyn, og paa denne Rejse viste det sig ganske aabenbart for alle, at selv om man tog de mest vidtgaaende Hensyn og imødekom de fremsatte Planer i fuldt Omfang, vilde der dog ikke være nogen Mulighed for fuldt ud at tilfredsstille den Trang, som findes, navnlig paa Landet i Jylland, til Forøgelse af Trafikmidlerne. Det blev ogsaa aabenbart paa denne Rejse, hvor man jo saa disse Egnes Beskaffenhed, saa, hvor langt der var imellem Bebyggelserne, saa Jordernes mangelfulde Opdyrkning, at det for mange Steders Vedkommende ikke vilde være forsvarligt at anlægge almindelige Jernbaner; idet de umuligt vilde kunne betale blot tilnærmelsesvis deres Drift. Derfor opstod der den Tanke indenfor Udvalget, at man skulde søge at bygge videre paa en Tanke, som tidligere er blevet udformet af Hedeselskabet, der i en Aarrække med Støtte af Staten havde anlagt flyttelige Baner, ganske enkelte billige smalsporede Baner, væsentlig til Mergeltransport. Og for nu at naa det bedst mulige Resultat blev der af Regeringen efter Opfordring af Udvalget nedsat en lille Kommission, som fik til Opgave at undersøge, i hvilket Omfang man kunde tænke sig, at de Egne, som trængte til yderligere Befordringsmidler uden at kunne gøre Krav paa rigtige Jernbaner, vilde kunne op hjælpes ved saadanne billige smalsporede Transportbaner, hvis væsentligste Opgave jo saa skulde være at befordre Mergel, men som man dog ogsaa tænkte sig benyttede til at transportere en hel Del andre Varer, som det kunde være nyttigt for disse Egne at faa saadan Adgang til at faa transporteret. Derved tænkte man jo navnlig paa grove Varer som Foderstoffer og Kul og Gødning. Kommissionen afsluttede sit Arbejde og afgav Betænkning den 14. Februar 1917, og denne Betænkning er tilstillet Rigsdagen. Kommissionen indstiller heri,

at der skulde gives Bemyndigelse for Mergelselskaber til at anlægge og drive smalsporede Transportbaner til Befordring af Mergel og andre Varer, saaledes at Medlemmerne af Mergelselskaberne skulde være eneberetigede til at faa Mergel transporteret, andre Varer skulde Jernbanen derimod besørge for alle og enhver mod Betaling og selvfølgelig paa nærmere fastsatte Vilkaar.

Efter at denne Betænkning er afgivet, har Forholdene imidlertid udviklet sig paa en ejendommelig Maade med Hensyn til Brændselsstoffer. Muligheden for at kunne faa transporteret Brænde og Tørv fra de Egne, hvor Produktionen finder Sted, til de brændselsfattige Egne har under de nuværende ejendommelige Forhold skudt sig stærkt i Forgrunden. Og under den nærmere Beskæftigelse med Sagen har Ministeriet derfor ment, det vilde være rigtigt at sidestille Transporten af Tørv og Brænde med Transporten af Mergel, og overensstemmende dermed foreslaas det i dette Lovforslag, ikke at Bevilling skal gives til Mergelselskaber alene, men at Bevilling skal kunne gives til Andelsselskaber, hvis Formaal er at anlægge og drive smalsporede Transportbaner til Befordring af Mergel, Tørv, Brænde og andre Varer, eventuelt kun Tørv eller Brænde og andre Varer. I Kommissionen har der været Enighed om, at saadanne Bevillinger kun burde gives for et kortere Aaremaal. Man har ment, at 10 Aar kunde være passende, og at der derefter muligvis skulde finde en Fornyelse Sted af Bevillingen, ligeledes paa 10 Aar. Dette Synspunkt har Ministeriet kunnet tiltræde, og det er altsaa optaget her i Lovforslaget. Derimod er Kommissionen gaaet ud fra, at det vilde være rigtigt, at Bevilling til Anlæg af saadanne Baner skulde gives ved særlig Lov, saaledes at hvert enkelt Andragende skulde under Lovgivningsmagtens Behandling, ganske paa samme Maade som de forskellige Privatbaneandragender, der indkommer. Paa dette Punkt har jeg ment at burde tage Afstand fra Kommissionens oprindelige Indstilling, idet jeg mener, at det vilde være en alt for vidtløftig og vanskelig Fremgangsmaade at anvende, hvis man skulde gøre sig Haab om nogenlunde hurtigt at kunne imødekomme Begæringer, som allerede findes i ikke ringe Antal, hvorom jeg skal tillade mig at henvise til Betænkningen. Det foreslaas i Lovforslaget, at Lovhjemmel ikke er fornøden i det enkelte Tilfælde, men at der gives Ministeren for offentlige Arbejder en almindelig Bemyndigelse til at meddele Selskaber, som opfylder Lovens Bestem-